

Dopad daňové a důchodové politiky ČR po roce 1993

Ivo Patta, březen 2015

Sociální a daňový systém je nastaven v současnosti tak, že podporuje bezdětné. Uvedená podpora bezdětných je dvojí povahy. Za prvé prostřednictvím zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů. Za druhé prostřednictvím zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Výsledkem je politika, která finančně, a v důsledku toho i společensky, deklasuje rodiny pracujících rodičů s dětmi. M. Hiršl uvádí, že „že právě v letech 1994 – 1996 klesl počet narozených dětí v České republice o 30. tis. ročně, tj. o čtvrtinu, a dosáhl mimořádně nízké úrovně, která se od té doby trvale udržuje a dále, že změny ukazují trend vývoje skutečných hmotných životních podmínek, ve kterých rodiny s dětmi žijí. **Přechod od daně ze mzdy na daň z příjmu fyzických osob znamenal drastické omezení daňového odpočtu z důvodu péče o nezaopatřené děti. Uvedená skutečnost výrazně ovlivňuje rozhodování mladých lidí, zda vůbec mít děti a kolik. Bylo to způsobeno vyšším růstem míry zdanění pracovních příjmů rodičů v porovnání s bezdětnými.** (Hiršl M., Příspěvky Českého státu rodinám na náklady spojené s výchovou dětí, Demografie 2004, 46).

Tab č. 1: Dopad daňové politiky státu na rodinné rozpočty podle počtu dětí vychovávaných v rodině. Vyčísleno u průměrné hrubé mzdy a rodičovské dovolené u jednoho z rodičů.

Mzdové náklady celkem	33 500	Tabulka č. 1			
SP zaměstnavatel	6 250				
ZP zaměstnavatel	2 250				
Celkem pojištění zaměstnavatel	8 500				
Hrubá mzda	25 000				
SP zaměstnanec	1 625				
ZP zaměstnanec	1 125				
Celkem pojištění zaměstnanec	2 750				
Mzda po odpočtu pojištění	22 250				
Počet dětí v rodině	0	1	2	3	4
Daň z příjmu a daňový bonus	-2 955	-1 838	-721	+396	+1 513
Čistá mzda	19 295	20 412	21 529	22 646	23 763
Daňové zvýhodnění na děti	0	1 117	2 234	3 351	4 468
Rodičovský příspěvek (do 3 let)	0	7 600	7 600	7 600	7 600
Čistý příjem na osobu	19 295	9 710	7 840	6 719	5 972
Relativní čistý příjem na osobu	100 %	50,3 %	40,6 %	34,8 %	30,9 %

Komentář k tabulce č. 1: Poslední dva řádky tabulky jasně vypovídají o daňovém znevýhodnění rodin s dětmi pracujících rodičů.

Výsledkem je daňová politika, která finančně, a v důsledku toho i společensky, deklasuje rodiny pracujících rodičů s dětmi.

M. Hiršl v této souvislosti uvádí: Nelze v této souvislosti nepřipomenout, že právě v letech 1994 – 1996 klesl počet narozených dětí v České republice o 30. tis. ročně, tj. o čtvrtinu, a dosáhl mimořádně nízké úrovně, KTERÁ SE OD TÉ DOBY TRVALE UDRŽUJE.

Hiršl dále upozorňuje, že změny ukazují trend vývoje skutečných hmotných životních podmínek ve kterých rodiny s dětmi žijí. Přejít od daně ze mzdy na daň z příjmu fyzických osob znamenal **DRASTICKÉ** omezení daňového odpočtu z důvodu péče o nezaopatřené děti. Uvedená skutečnost výrazně ovlivňuje rozhodování mladých lidí, zda vůbec mít děti a kolik Bylo to způsobeno vyšším růstem míry zdanění pracovních příjmů rodičů v porovnání s bezdětnými. (Hiršl M., Příspěvky Českého státu rodinám na náklady spojené s výchovou dětí, Demografie 2004, 46).

Demografické důsledky daňové reformy.

Tabulka č. 2: Úhrnná plodnost v letech 1991 – 2013 (zaokrouhлено na desetiny)

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1,9	1,7	1,7	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,2	1,1	1,2
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	

Komentář k tabulce č. 2

Díky zákonu č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, jsme se ocitli v zóně extrémně nízké plodnosti, která velmi účinně redukuje naše původní obyvatelstvo a to bez válek, hladomorů a epidemií.

Jak dál? Samofinancování rodin s dětmi!

Daňová reforma musí především umožnit pracujícím rodičům výchovu dětí v rodině z jejich vlastních příjmů.

Tabulka č. 1b: Příjem rodin s jedním dítětem do tří let věku v novém sociálně-ekonomickém daňovém systému. Vysvětlivka: *) limitováno výší odvodu daně.

Mzdové náklady celkem	33 500			
Daň	13 030			
Nemocenské pojištění	500			
Zdravotní pojištění	675			
Celkem pojištění	1 175			
Čistá mzda	19 295			
Počet dětí v rodině	1	2	3	4
Daňový odpočet na děti*)	3 300	6 600	9 900	13 030*)
Rodičovský příspěvek základní výměra	7 600	7 600	7 600	7 600
Příjem celkem	30 195	33 495	36 795	39 925
Čistý příjem na osobu	10 065	8 374	7 359	6 654
Relativní příjem na osobu (bezdětní = 100 %)	52,2 %	43,4 %	38,1 %	34,5 %
Poměr daňové zvýhodnění/daň	25,3 %	50,7 %	76,0 %	100 %

Komentář k tabulce č. 1b: Z tabulky je patrné, že zaměstnanec s průměrnou mzdou po odvedení skutečných pojistných částek (500 Kč nemocenské pojištění a 675 Kč zdravotní pojištění), vydělal dostatek peněz nejen pro sebe, ale až pro čtyři děti. Jinak řečeno. Zaměstnanec vydělal tolik, že náklady na výchovu čtyř dětí v rodině pokryje daňovým odpočtem ze své mzdy!

Za druhé prostřednictvím zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. může v mnoha lidech vyvolávat dojem, že si prostřednictvím odvodu sociálního pojištění spoří na důchod. Řada ekonomických diskusí tak ignoruje skutečný způsob, jak je I. důchodový pilíř financován!

Materiál "**Důchodová reforma očima NERV-u" ze dne 14. března 2011** například uvádí: Zlepšeme vztah mezi tím, co člověk celoživotně do povinného důchodového systému zaplatí a co ze systému celoživotně získá".

Z uvedené formulace by se například mohlo zdát, že Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ), je banka disponující cca 7 biliony korun, tj. 7 000 000 000 000,- Kč vkladů. To je aktuální odhadovaná částka, potřebná na dožití těch, kdo odvádějí státu sociální pojištění.

Realita průběžného systému je zcela jiná. Důchodové účty u ČSSZ jsou virtuální, tj. výše odvodů sociálního pojištění je zaznamenána za účelem výpočtu výše důchodu, vybrané peníze ovšem jdou přímo důchodcům. Jinak řečeno, pokud dnes zastavíme výběr sociálního pojištění, tak zítra nevyplatíme současným důchodcům ani jednu korunu. Proto přímá spojitost mezi tím, co člověk celoživotně do povinného důchodového systému zaplatí v penězích a co ze systému jako starobní důchodce získá, je veškerá žádná!

Skutečné financování starobních důchodů je přesně uvedeno v následující definici: **Starobní důchody jsou dividendy z investic do výchovy dětí.** I bezdětní mají v uvedené definici svůj prostor, protože i oni financovali výchovu dětí těch druhých z části svého daňového odvodu. Prof. M. potůček uvádí, že bezdětní financují výchovu dětí těch druhých do 20 % ve srovnání s rodiči dětí (Potůček M., Místo důchodové reformy v sociálním, ekonomickém a politickém kontextu vývoje země; Konference VŠFS a CESES FSV UK „Důchodová reforma – jak dál?“, Praha 15. 6. 2010).

Vyčíslení zásluhovosti v I. důchodovém pilíři

- V souvislosti s investicemi pracujících rodičů do výchovy dětí, cituji: ..."Z rozsáhlého šetření pořádaného Českým statistickým úřadem v roce 2003 vyplývá, že čistá peněžní vydání na výchovu jednoho dítěte dosáhla v průměru měsíčně 6 352 Kč (Dlouhý S., Náklady na dítě? 1,5 mil. Kč! Dostupné na adrese: <http://www.investujeme.cz/naklady-na-dite-1-5-mil-kc/>).
- Výše investice do výchovy dítěte v rodině s příjmem rodičů na úrovni mediánu a 1 - 3 dětmi je 80 000,-Kč ročně, tj. 1 440 000,- Kč do plnoletosti dítěte. Vklad bezdětných do výchovy dětí těch druhých je 400 000,- Kč. Výnos z I. důchodového pilíře u průměrného důchodce je 2 000 000 korun.

Tabulka č. 3: Relativní výnos z I. důchodového pilíře podle počtu vychovaných dětí

Podle počtu vychovaných dětí	dvě děti	tři děti	čtyři a více dětí	jedno dítě	bezdětní
Výše investic do I. důchodového pilíře (Kč)	2 880 000	4 320 000	více než 5 760 000	1 440 000	400 000
Poměr výnos/investice (%)	139 %	92,6 %	méně než 69,4 %	278 %	500 %

Komentář k tabulce č. 3

- **Třetí řádek tabulky: V současné době praktikovaná zásluhovost, posuzovaná pouze na základě pracovní aktivity, v I. důchodovém pilíři vynáší bezdětným 500 % z vkladu.**
- **Rodiče jednoho dítěte obdrží jako důchodci téměř trojnásobek vkladu, 278 %.**
- **Naopak rodičům tří dětí se již investice do jejich výchovy v době stáří vrátí jen částečně.**
- **Investice do výchovy čtyř a více dětí jsou pro rodiče z hlediska poměru vkladů do Prvního důchodového pilíře a výnosů z něj, finanční katastrofou.**
- **Tabulka v posledním řádku také ukazuje, že výživu důchodců bezdětných a rodičů jednoho dítěte ve velkém rozsahu sponzorují ti, kteří vychovali tři a více dětí v rodině!**

Makroekonomické důsledky jen parciálně pojaté zásluhovosti v I. důchodovém pilíři (I.)

- **V současné generaci starobních důchodců je pouze 5 % bezdětných a 15 % těch, kteří vychovali jen jedno dítě v rodině.** (Juříčková L. 2005)
- Výpočet: 5 % bezdětných + (15 % s jedním dítětem : 2) = 5 % + 7,5 % = 12,5 % statisticky bezdětných
- Protože bezdětní a rodiny s jedním dítětem také přispívají z daní na výchovu dětí těch druhých, jak je zřejmé z použité definice starobních důchodů v I. důchodovém pilíři, je třeba odečíst 1/5. Výpočet: (12,5 % : 5) x 4 = 10 %
- **Proto dochází k přerozdělování pouhých 37 miliard korun ročně** (jedná se o 10 % ze sumy aktuálně ročně vyplácených důchodů), **z důchodového účtu rodičů, kteří pracovali a vychovali tři a více dětí v rodině, k bezdětným a rodičům, kteří vychovali jen jedno dítě v rodině.**
- Situace se ale změní v době, kdy půjdou do penze ročníky ze 70. let minulého století. Přerozdělování pohltí až jednu třetinu důchodového účtu, tj. více než **120 miliard korun ročně bez započtení inflace.**
- Uvedené číslo – **120 miliard korun ročně** – se Vám bude zdát přehnané. Není tomu tak. Ke stejné hodnotě dospěl i Vladimír Bezděk ve výpočtech realizovaných v rámci tzv. II. Bezděkovy komise, cituji: ***Bez změn (tj. bez důchodové reformy), bude za 40 let důchodový schodek 120 miliard korun v dnešních cenách.***
- Že se situace mění rychle a dramaticky, lze doložit na další citaci V. Bezděka: ***"Z našich prvních analýz vyplývá, že bez změny zákonů bude důchodový systém do budoucna trvale deficitní. Ještě před pěti lety jsme přitom předpokládali, že dalších 15 až 20 let bude důchodový systém mírně přebytečný."***

Podrobné informace v přednáškách:

Sociálně ekonomická hlediska podpory rodin. Dostupné na adrese:

<http://slideplayer.cz/slide/2628016/>

Sociálně ekonomický audit vyspělého sociálního státu. Dostupné na adrese:
<http://slideplayer.cz/slide/2825793/>